



Lunds kommun  
Stadsbyggnadskontoret  
Box 41  
221 00 Lund  
stadsbyggnadskontoret@lund.se

## Yttrande över direktiv till översiktsplan för Lunds kommun

Dnr KS 2018/0376

### Allmänna synpunkter

Lunds Naturskyddsförening uppskattar att direktiven till en ny översiktsplan gör ett försök att sätta hållbarheten i fokus. Då krävs också en analys av de framtida konsekvenserna av klimatförändringarna. Ändå verkar direktiven inte ha dragit någon slutsats av vad hållbarheten kräver och som vi tror kommer att påverka kommunens innevånare i högsta grad. Vårt förslag till vision är:

*Lund ska möta framtidens utmaningar och vara ett samhälle anpassat efter naturens förutsättningar.*

Lunds Naturskyddsförening vill se en rimlig förtätning av Lund och byarna. Det måste finnas tillräckligt med grönytor av en kvalitet som gynnar den biologiska mångfalden. Vi anser att all högklassig åkermark ska sparas för framtiden och varken bebyggas eller användas för stora vägprojekt.

Översiktsplanen ska utgå från att bilresandet minskar i enlighet med de nationella målen i Trafikverkets klimatscenario. Målsättningen att *all resandeökning i Lunds kommun ska ske med gång, cykel eller kollektivtrafik* är för svag. Planeringen ska utgå från att transportarbetet totalt minskar och att gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras och ökar kraftigt.

2022-06-27

### **Vision för Lunds kommun**

I förslaget till ny översiktsplan för Lund talas det mycket om hur Lund ska växa. Förslaget lutar sig mot framtidsprognoser som utgår från att allt ska fortsätta som förut. Det kanske det kan göra i en oföränderlig värld, men det finns många omvärldsfaktorer som bör vara med när man försöker se tjugo år fram i tiden.

### **Framtiden år 2050**

Översiktsplanen har 2050 som slutår. Då kan det vara bra med en analys av vad vetenskapen tror om hur världen ser ut då och vad som kan förväntas hända under tiden:

- 1) Medeltemperaturen i världen 2050 har ökat till 1,7 grader räknat från förindustriell tid. Vid ett El Niño-fenomen i slutet av 2020-talet nådde temperaturökningen för första gången över 1,5 grader och runt 2035 nås denna högre temperatur i stort sett varje år.
- 2) Världshaven har 2050 stigit med tio centimeter sedan 2022. Redan på 2020-talet kommer forskare rapportera att haven höjdes med 5 mm per år. År 2050 är den snarare 7 mm per år. Trots att man byggt vallar runt låglänta områden är det svårt att sälja ett hus som ligger nära havet.
- 3) Temperaturhöjningen medför att atmosfären 2050 innehåller fyra procent mer vattenånga än under 2022. Det innebär att atmosfären transporterar mer vatten är tidigare. Torka och oväder runt om i världen har lett till problem med livsmedelsförsörjningen. Konsekvensen har blivit oroligheter i länder som är mycket beroende av matimport. I södra Europa har man problem att odla på grund av torkan.
- 4) I Sverige har man beslutat att ställa om sitt jordbruk för att kunna vara självförsörjande.
- 5) Förhoppningsvis har klimatförhandlingarna i FNs regi nått framgångar så att länder på många håll i världen har tagit tag i uppgiften och lyckats minska utsläppen radikalt. Insikten kom kanske lite sent och nu hoppas man att uppvärmningen precis ska kunna hållas under 2,1 grader. De internationella klimatsamtalen handlar troligen om att begränsa den till 1,8 grader.
- 6) Många länder har 2050 sedan länge förbjudit fossildrivna bilar. Biltrafiken har på grund av det sannolikt minskat betydligt bland annat eftersom resurserna för att bygga elbilar inte räcker till samma transportvolym som förut.
- 7) Urbaniseringen kan ha vänts till en ruralisering som en följd av upprepade livsmedelskriser. Människor kan ha blivit tveksamma till att bo i städer och vill bo närmre matproduktionen i en osäker tid. Många har också börjat odla en del av sin mat själva.
- 8) Dessa förändringar har lett till att kommungränserna 2050 har suddats ut och kommunerna tvingats till omfattande samarbeten.

I planeringen för framtiden måste man också ta hänsyn till denna typ av scenarier, inte bara till prognoser där allt förväntas fortsätta som i dag.

2022-06-27

## Översiktsplanen om utsläpp

I ljuset av klimatförändringarna är det viktigt att sätta målet för de lokala utsläppen till noll mycket snart, senast 2030. Så länge de globala utsläppen inte minskar, krymper den globala utsläppsbudgeten snabbt. Om Sverige och västvärlden ska gå före med någon trovärdighet, krävs snabba nedskärningar av utsläppen.

Lunds kommuns mål om minskade utsläpp måste gälla för alla utsläpp som förorsakas av kommunens invånare (konsumtionsperspektivet). Det är fullständigt otillräckligt att bara räkna på utsläpp från kommunens egen verksamhet bara för att de är enklast att åtgärda.

---

## Våra synpunkter på direktiven till en revidering av översiktsplanen för Lunds kommun

### 1 Hela Lund ska leva

Inte bara byarna, utan även Lund som stad ska leva, speciellt som en stad som är en attraktiv för människor att bo i. Med för mycket förtätning finns det risk för att grönytor tas i anspråk, vilket kan påverka boendemiljön negativt för inte minst äldre, barn och socialt utsatta. Det är redan idag en för liten andel grönyta per person i Lunds stad (enligt Lunds Grönprogram, 2019).

LNF vill också betona att begreppet "grönytor" inte, som oftast sker, bör syfta bara på biologiskt enahanda gräsmattor med några planterade buskar. Även om sådana miljöer är gröna, och ser trevligare ut än asfalt, så gör de ingen nytta för den biologiska mångfalden som idag är starkt hotad. För att gynna biologisk mångfald måste existerande naturliga miljöer sparas i sin helhet. Det är först då de viktiga ekosystemtjänsterna kan fungera.

Högproduktiv jordbruksmark ska aldrig tas i anspråk för tätorternas expansion. Med hänsyn till framtidsanalysen ovan är det oförsvarligt att göra sig av med våra bästa jordar.

Direktivet till översiktsplanen poängterar att *hela Lund ska leva*. Då måste samhället och kommunen också leva upp till det målet. Det betyder att det är det kortväga resandet som ska prioriteras. Det innebär att det är lokala kommunikationer som ska prioriteras och inte ny infrastruktur för höghastighetsbanor.

### 2 Hållbarhet i fokus

Hållbarhet riskerar att bli ett honnörsord som tillåter alltför mycket ohållbara utbyggnader.

När det gäller **bostadsbyggande** måste man skilja på behov och begär. Planering är kommunens möjlighet att styra. Det är motsatsen till att låta marknaden styra. Marknaden kommer att bygga för begär och för det som

2022-06-27

det finns efterfrågan på, inte inom de gränser planeten sätter eller för de behov som de resurssvaga grupperna har.

Lunds Naturskyddsförening är positiv till en försiktig förtätning av tätorten på villkor att man respekterar behovet av grönytor med träd, buskar och bänkar för gemenskap, lekplatser, cykelparkering, avrinningsytor och avstånd mellan byggnader för privatlivets skull. Det finns många redan hårdgjorda ytor som kan användas för förtätning. Det är viktigt för en god miljö att man inte bygger för högt. Proportionerna mellan husens höjd och en rimlig storlek på grönytorna måste balanseras så att skuggningen inte blir ett problem. Att bo många våningar ovan mark är heller inte lämpligt för barn som får svårare att vistas ute.

Det är mycket oroväckande att direktivet till översiktsplanen ens tycker att det kan finnas undantag att bygga på åkermark. Lunds Naturskyddsförening motsätter sig bestämt att bygga på den goda åkermarken runt tätorterna.

Lunds Naturskyddsförening menar att det behövs ett fördjupat samarbete inom hela Skåne så att bostadsförsörjningen kan spridas ut så att det gynnar både den kommun där människor bor och där de arbetar. Skånes tyngdpunkt behöver förskjutas österut om hela länet ska leva. Den enskilda kommunen är ett alldeles för litet område för en långsiktigt hållbar planering. Ett regionalt perspektiv måste beaktas i de kommunala besluten. Bostadsbyggandet måste i högre grad styras av mål som samhället sätter upp och inte av prognoser.

Verksamheter har en tendens att breda ut sig som om gränser inte fanns, med byggnader i ett plan och vidsträckta parkeringar. Där nya verksamhetsområden etableras måste arean utnyttjas mycket mer effektivt så att mer verksamhet får plats på mindre, eller i vart fall inte utökad, area.

### **Hållbar mobilitet**

Tidigare översiktsplan har talat om att all resandeökning i Lunds kommun ska ske med gång, cykel eller kollektivtrafik. Detta mål är alldeles för svagt. En översiktsplan måste vara tydlig med att förutsätta att biltrafiken minskar. Det är nödvändigt för att klara klimatmålen enligt flera tunga rapporter. Planeringen bör utgå från en kraftig utbyggnad av cykelvägnätet utan att försämra för fotgängare. Lunds

Naturskyddsförening anser också att kommunen bör ge Tekniska förvaltningen i uppdrag att göra en stor utredning om hur detta kan genomföras. Då ska man beakta möjligheten att genom enkelriktningar för biltrafiken kunna göra om en halv körbana till en dubbelriktad cykelbana, både på stråk med många cyklister och på bostadsgator där man också vill göra gaturummet mer tillgängligt för både gång- och cykeltrafik.

Bilismen är idag en dominerande del av transportsystemet, och om det ska finnas någon chans att nå klimatmålen måste denna dominans brytas.

2022-06-27

Både den statliga utredningen Fossilfrihet på väg (SOU 2013:84) och Trafikverkets klimatscenario skriver att biobränslen, eldrift och effektivare fordon inte räcker för att klara målen att utsläpp från trafiken ska minska radikalt till 2030. Det måste markeras tydligt i översiktsplanen att den förutsätter att biltrafiken minskar.

Biltrafik handlar också om utsläpp av mikroplaster från däck mot asfalt samt om all den plats som bilarna tar. Den platsen kan användas för förtätning men också för att göra många gator grönare. Planera för att ta bort parkeringsplatser på allmän gatemark. Ersätt ytan med trädplanteringar på bostadsgator och med cykelbanor på lite större gator.

Gatan måste ses som en mötesplats och inte som en barriär, speciellt i bostadsområden.

Kommunen bör tydligt visa hur stor kostnaden är för parkering även på mark. Gatuparkeringar ska betalas med vad de kostar och ska inte subventioneras av de lundabor som inte har bil. I villaområden ska det finnas ytterst få parkeringsplatser på kommunens gatemark.

### **Cykelstrategi**

Om Lund ska fortsätta sin ambitiösa kamp för en förbättrad trafikmiljö krävs stora satsningar på cykeltrafiken. Många elcyklar samt större användning av lastcyklar ställer nya krav på infrastrukturen. Det klagas ofta på hur Lunds cyklister uppför sig. Den statliga cykelutredningen (SOU 2012:70) skriver "Cyklisters agerande påverkas mer av trafikmiljöns utformning än av regler". Slutsatsen av detta är att det faktiskt finns åtgärder som kan leda till förbättringar.

Lunds Naturskyddsförening vill se ett antal åtgärder för Lunds cyklister: De viktigaste är en ny vägvisningsplan inom och mellan tätorterna samt en översyn av standarden på cykelbanorna.

### **Vägtrafik**

Vägtrafiken kan inte anses hållbar och lär inte bli det inom planperioden. Det är viktigt att planera för en stad med mycket mindre buller än i dag. Då krävs det låga hastigheter men också att tyngre trafik som bussar går över till eldrift.

Ambitionen om att bidra till en hållbar vägtrafik går inte ihop med tanken på att bygga nya avfarter från E22. Det är inte hållbart att bygga ut vare sig bostäder eller vägar på bästa åkerjorden. Det behövs definitivt ingen förbindelse norr om Lund mellan E22 och E6. Det skulle bara öka trafikmängden, vilket är emot hållbarhetsmålen.

Det behövs heller ingen väg från Åkerlund och Rausings väg söderut till väg 108. En sådan väg skulle också leda till en ökning av trafikmängden när det blir lättare att komma in och ut ur staden.

I dessa frågor är det väsentligt att översiktsplanen tar hänsyn till den kritik som kommer från Lunds klimatpolitiska råd.

2022-06-27

### **Utsläpp från konsumtion**

Lunds Naturskyddsförening anser att de utsläpp av växthusgaser som kommunens invånare förorsakar (konsumtionsperspektivet) ska vara nära noll redan år 2030. Med senare årtal blir det helt omöjligt att nå klimatmålet om att hålla temperaturökningen under två grader om inte många andra länder har mycket ambitiösare mål än de har i dag.

Analysen i en översiktsplan behöver handla i huvudsak om hur just Lunds kommun kommer att påverkas av klimatförändringarna. Det är viktigt att förstå att de största klimatförändringarna sker utanför Lunds kommun (internationellt) och att de med stor sannolikhet kommer att innebära stora påfrestningar för lundaborna.

### **3 Ett starkt näringsliv**

Hur mycket ska Lund växa? I stora frågor måste samhället styra efter mål och inte efter prognoser. Via beslut har Lunds styrande accepterat att staden växer mycket kraftigt. Det anser vi inte är hållbart när denna expansion leder till att man tar värdefull åkermark och bygger på den.

Tidigare översiktsplan talar om att skapa möjligheter för fler arbetsplatser samt att när vi blir fler invånare i kommunen behövs samtidigt fler arbetsplatser.

Detta blir hela tiden ett cirkelresonemang. Först ska det byggas fler bostäder för att Lund har så många arbetsplatser och för att folk inte ska pendla, sedan finns det för mycket folk och då ska det "skapas" fler arbetsplatser. Här saknas verkligen en målstyrning.

Översiktsplanen måste kunna svara på frågan vad den vill med Lund i framtiden.

### **4 I takt med omvärlden**

Översiktsplanen ska naturligtvis förhålla sig till LundaEko och andra beslutade program. Den ska också ta hänsyn till Grönprogrammet.

Översiktsplanen måste också förhålla sig till de starka varningarna från Lunds klimatpolitiska råd. Planen behöver självklart ta med frågor om klimatanpassning, men inte bara till de direkta följderna av klimatförändringarna som torka och översvämningar. Planen behöver också vara framsynt när det gäller många indirekta följder som störningar i leveranskedjor och migration till följd av att södra Europa blir mer eller mindre obeboeligt, kanske redan under planperioden.

### **5 Kommunal service och ekonomiska konsekvenser**

Följderna av att kommunen växer kan bli oöverskådliga om man även tar hänsyn till de negativa konsekvenserna av en påverkan på klimat och resurser som allt byggande ger upphov till.

2022-06-27

## 6 Utveckla och tydliggör översiktsplanens roll

Översiktsplanens fundamentala roll är att säkra lundabornas välbefinnande i en osäker framtid.

Då är det oroväckande att direktiven inte nämner klimat- och resurskrisen annat än i förbigående då LundaEko nämns. Direktivet säger inte heller något om Grönprogrammet som är fundamentalt för en ekologisk hållbarhet.

---

### Grön infrastruktur (ett direktiv som saknas)

Det finns en tydlig konflikt mellan förtätning och bibehållande respektive nyskapande av gröna ytor och plats för vatten. De gröna ytorna måste utformas så att de kan ge plats för biologisk mångfald samt användas för lek, rekreation och lagringsytor för överskottsvatten vid långvariga regn. Det är alldeles för dyrt och kräver för stor plats om man bygger stora ledningar och underjordiska vattenmagasin som bara sällan används. Stadens gröna ytor kan användas för lagringsändamål eftersom få utomhusaktiviteter pågår under ösregn och på så sätt kan man hushålla med den goda åkerjorden. De låglänta områden där vatten samlas vid regn får inte bebyggas.

Dessa gröna vattenhållande ytor måste utformas och skötas så att de kan bidra till ekosystemtjänster, ge ett väsentligt bidrag till att minska översvänningsrisken nedströms resp. tätort och till att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås i främst Höje å och Kävlingeån. Dessa lösningar måste tillämpas vid all byggnation eftersom endast insatser på kommunal mark inte räcker till för att gällande krav ska kunna uppnås. I konflikten mellan förtätning och gröna lösningar måste de sistnämnda ha företräde, särskilt som andelen grön mark i Lunds tätort tillhör de lägsta i landet.

Möjlighet till stadsodling behöver utvecklas och nyskapas så att områden med flerbostadshus i Lunds stad får tillgång till odlingsmöjligheter inom gång och cykelavstånd från bostaden. Lunds Naturskyddsförening menar att kommunen bör förbereda sig på att upplåta mycket mark åt lundaborna för att kunna bedriva stadsodling. Det är också viktigt att slå vakt om redan existerande koloni- och odlingsområden.

De naturvärden som finns i form av "vild" natur och vilda djur måste också få ha sin plats i planeringen. Mellan dessa "reservat" behövs grönytor, som förbinder dem, så att det inte skapas barriärer, som leder till utarmning av den natur vi är så beroende av.

Rimligtvis måste Grönprogrammet vara en integrerad del av översiktsplanen.

För Lunds Naturskyddsförening

Tomas Björnsson, ordförande